

לעשות רצונך אלקי חפצתי

בעה"ת

ב"ב יד: משה כתב ספרו ופרשת בלעם.

ריטב"א למסכת ב"ב והא דאמרין במשה שכתב ספרו ופרשת בלעם, נראין דברי האומרים שאין זו פרשת בלעם שכתובה בתורה דהיא הקב"ה כתבה כשאר התורה, אלא פרשה בפני עצמה היא שכתב והאריך בה יותר והיתה מצויה להם.

ברכות יב: אמר רבי אבהו בן זוטרתא אר"י בר זבידא בקשו לקבוע פרשת בלק בק"ש, ומפני מה לא קבעוה משום טורח צבור... דכתיב בה האי קרא כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו. ולימא האי פסוקא ותו לא? גמירי כל פרשה דפסקה משה רבינו פסקינן דלא פסקה משה רבינו לא פסקינן

סנהדרין קו אמר ליה מר בריה דרבינא לבריה: ככולהו לא תפיש למדרש, לבר מבלעם הרשע, דכמה דמשכחת ביה דרוש ביה.

במדבר רבה יד: ולא קם נביא עוד בישראל כמשה בישראל לא קם אבל באומות העולם קם כדי שלא יהא פתחון פה לאומות העולם לומר אלו היה לנו נביא כמשה היינו עובדים להקב"ה ואיזה נביא היה להם כמשה זה בלעם בן בעור.

במדבר כב: (ח) ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשבתתי אתכם דבר כאשר ידבר יי וישובו שרי מואב עם בלעם: (יג) ויקם בלעם בפקר ויאמר אל שרי בלק לכו אל ארצכם פי מאן ידוד לתתי להלך עמכם: (טו) ויסף עוד בלק שלח שרים רבים ונכבדים מאלה: (טז) ויבאו אל בלעם ויאמרו לו פה אמר בלק בן צפור אל נא תמנע מהלך אלי: (יז) פי כבד אכבדך מאד וכל אשר תאמר אלי אעשה ויבא קבה לי את העם הזה: (יח) ויען בלעם ויאמר אל **עבדי בלק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי ידוד אלהי לעשות קטנה או גדולה:** (יט) ועתה שבו נא בנה גם אתם הלילה ואדע מה יספ ידוד דבר עמי: (כ) ויבא אליהם אל בלעם לילה ויאמר לו אם לקרא לך באו האנשים קום לך אתם ואף את הדבר אשר אדבר אליך אתו תעשה: (כא) ויקם בלעם בפקר ויחבש את אהנו וילך עם שרי מואב: (כב) ויחר אף אליהם פי הולך הוא ויתמצב מלאך ידוד בדרכו לשטן לו והוא רכב על אהנו וישני נעריו עמו: (כג) ויפתח ידוד את פי האתון ותאמר לבלעם מה עשיתי לך פי הפיתני זה שלש רגלים: (כד) ויגל ידוד את עיני בלעם וירא את מלאך ידוד נצב בדרכו וחרבו שלפה בידו ויקד וישתחו לאפיו: (כה) ויאמר בלעם אל מלאך ידוד חטאתי פי לא ידעתי פי אתה נצב לקראתי בדרכו ועתה אם רע בעיניך אשובה לי: (כו) ויאמר מלאך ידוד אל בלעם לך עם האנשים ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אתו תדבר וילך בלעם עם שרי בלק: (כז) ויאמר בלק אל בלעם הלא שלח שלחתי אליך לקרא לך למה לא הלכת אלי האמנם לא אוכל כבדך: (כח) ויאמר בלעם אל בלק הנה באתי אליך עתה היכול אוכל דבר מאומה הדבר אשר ישים אליהם כפי אתו אדבר: (כט) ויאמר בלעם לבלק התיצב על עלתך ואלכה אולי יקרה ידוד לקראתי וידבר מה יראני והגדתי לך וילך שפי: (ל) ויקר אליהם אל בלעם... (לא) וישם ידוד דבר כפי בלעם ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר: (לב) ויאמר בלק אל בלעם מה עשית לי לקב איבי לקחתיה והנה ברכת ברה: (לג) ויען ויאמר הלא את אשר ישים ידוד כפי אתו אשמר לדבר: (לד) ויבא אליו והגו נצב על עלתו ושרי מואב אתו ויאמר לו בלק מה דבר ידוד: (לה) ויאמר בלק אל בלעם גם קב לא תקבנו גם ברה לא תברכנו: (לו) ויאמר בלק אל בלעם לכה נא אקחך אל מקום אחר אולי יישר בעיני האלהים וקפתו לי משם: (לז) ויען בלעם וימר אל בלק הלא דברתי אליך לאמר כל אשר ידבר ידוד אתו אעשה: (לח) ויאמר בלק אל בלעם לכה נא אקחך אל מקום אחר אולי יישר בעיני האלהים וקפתו לי משם: (לט) ועתה ברח לך אל מקומך אמרתי כבד אכבדך והנה מנעך ידוד מנכוד:

בבא מציעא ל: דאמר רבי יוחנן: לא חרבה ירושלים אלא על שדנו בה דין תורה. ולא עבדו לפני משורת הדין.

גיטין נח: מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשת רבו ושוליא דנגרי הוה, פעם אחת הוצרך רבו ללות א"ל שגר אשתך אצלי ואלונה, שיגר אשתו אצלו שהה עמה שלשה ימים קדם ובא אצלו, א"ל אשתי ששיגרת לך היכן היא א"ל אני פטרתיה לאלתר ושמעתי שהתינוקות נתעללו בה בדרך א"ל מה אעשה א"ל אם אתה שומע לעצתי גרשה א"ל כתובתה מרובה א"ל אני אלווך ותן לה כתובתה עמד זה וגרשה הלך הוא ונשאה כיון שהגיע זמנו ולא היה לו לפורעו א"ל בא ועשה עמי בחובך והיו הם יושבים ואוכלים ושותין והוא היה עומד ומשקה עליהן והיו דמעות נושרות מעיניו ונפולות בכוסיהן ועל אותה שעה נתחתם גזר דין.

יבמות קט: כל האומר אין לו אלא תורה אפילו תורה אין לו. **ע"ז יז:** רב הונא כל העוסק בתורה בלבד (הדר בחו"ל) דומה כמי שאין לו אלוה. **תקוני זוהר תקונא עשיראה דף כה** ואורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא.

הפטרות בלק: מיכה פרק ו (1) במה אקדם ידוד אפך לאלהי מרום האקדמנו בעולות בעגלים בני שנה: (ז) הירצה ידוד באלפי אילים ברבבות נחלי שמן... (ח) הגיד לך אדם מה טוב ומה ידוד דורש ממך פי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך:

שמות פרק יד (יג) ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת יקנוק אשר יעשה לכם היום פי אשר ראיתם את מצרים היום לא תסיפו לקראתם עוד עד עולם:

ירושלמי סוכה תני רשב"י בשלשה מקומות הוזהרו ישראל שלא לשוב ארץ מצרים שנאמר כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם וי"א אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד והשיבך י"א מצרים באניות.

תורה תמימה ואע"פ דלפי פשטות הלשון אין לשון זה אזהרה רק הבטחה, צ"ל **מדהבטיח כן הקב"ה חייבים ישראל מצדם להשתדל בקיום ההבטחה וממילא מוזהרים שלא לשוב**, וכן משמע מהפסוק בפרשת המלך וה' אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד ולא מצינו אמירה אחרת זולת בזה הפסוק שלפנינו, וא"כ מבואר דיש בכלל לשון פסוק זה גם אזהרה.

רמב"ן ויקרא יט ב קדושים תהיו- הו פרשים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, לשון רש"י. ולפי דעת אין הפרישות הזו לפרוש מן העריות כדברי הרב, אבל הפרישות היא המזכרת בכל מקום בתלמוד, שבעליה נקראים פרשים: והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, א"כ ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למן, וידבר כרצונו בכל הנבלות, **שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה : לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות.** ימעט במשגל, כענין שאמרו שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין... ויקדש עצמו מן היין במיעוטו... וכן יפריש עצמו מן הטומאה, אע"פ שלא הוזהרנו ממנה בתורה... וגם ישמור פיו ולשונו מהתגאל ברבוי האכילה הגסה ומן הדבור הנמאס... ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, כמה שאמרו על רבי חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו: באלו ובכיוצא בהן באה המצוה הזאת הכללית, אחרי שפרט כל העבירות שהן אסורות לגמרי... וזה דרך התורה לפרוט ולכלול בכיוצא בזה, כי אחרי אזהרת פרטי הדינים בכל משא ומתן שבין בני אדם, לא תגנוב ולא תגזול ולא תונו ושאר האזהרות, אמר בכלל ועשית הישר והטוב, שיכניס בעשה הישר וההשויה וכל לפנים משורת הדין לרצון חבריו.

שער הגלגולים: בלעם גלגול לבן, וכשנהרג ע"י פינחס נתקן קצת, ונתגלגל פעם שלישית בנבל הכרמלי.

קובץ שיעורים קונטרס דברי סופרים: ולפי פשוטי המקראות נראה שזה היה עונו של בלעם הרשע דלכאורה אחרי שאמר אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ה' מה היא רשתו? אבל באמת אף שידע בלעם היטיב כי הליכתו לקלל את ישראל הוא נגד רצון ה' לא חשב ע"ז כ"ז שלא היה לו ציווי מפורש שלא לילך, וע"כ אמר לא אוכל לעבור את פי ה' פי דייקא, אבל רצון ה' לא היה חשוב בעיניו לעשותו וזהו רשתו. **סנהדרין קן** הנני הולך לעמי לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך... א"ל אלהיהם של אלו שונא זימה הוא, והם מתאווים לכלי פשתן, בוא ואשיאך עצה: עשה להן קלעים והושיב בהן זונות... ובשעה שישראל אוכלין ושותין ושחזין ויוצאין לטייל בשוק, אומרת לו: אי אתה מבקש כלי פשתן?... הרי את כבן בית, שב ברור לעצמך. וצמצורי של יין עמוני מונח אצלה, **ועדיין לא נאסר יין של נכרים.** א"ל רצונך שתשתה כוס של יין? כיון ששתה בער בו. א"ל השמיעי לי. הוציאה יראתה מתוך חיקה, א"ל עבוד לזה! א"ל הלא יהודי אני. א"ל ומה איכפת לך, **כלום מבקשים ממך אלא פיעור, והוא אינו יודע שעבודתה בכך.** ולא עוד אלא שאיני מנחתך עד שתכפור בתורת משה רבך...

סנהדרין פב כי אתא רב דימי אמר: בית דינו של חשמונאי גזרו: הבא על הנכרית חייב עליה משום נדה, שפחה, גויה, אשת איש... אבל משום אישות - לית להו... איתמר נמי, אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: **הבא לימלך - אין מורין לו.** ולא עוד אלא, שאם פירש זמרי והרגו פנחס - נהרג עליו. נהפך זמרי והרגו לפנחס - אין נהרג עליו, שהרי רודף הוא... וירא פנחס בן אלעזר מה ראה אמר רב ראה מעשה ונזכר הלכה אמר לו אחי אבי אבא לא כך לימדתי בדתך מהר סיני הבעל את כותית קנאין פוגעין בו אמר לו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא ושמואל אמר ראה שאין חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד ה' כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב.

רש"י גויה - ומיהו לאו דלא תתחתן ליכא דאורייתא, דדרך חתנות משמע, ובית דינו של חשמונאי גזרו דלפרוש מינה משום כל הני.

פתיחת העמק דבר לספר בראשית: ספר הישר זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים שנאמר תמות נפשי מות ישרים ויש להבין הטעם למה קרא בלעם את אבותינו בשם ישרים ביחוד ולא צדיקים או חסידים וכדומה, ובלעם התפלל על עצמו שתהא אחריתו כמו בעלי זה הכינוי? והענין דנתבאר על הפסוק צדיק וישר הוא דשבח ישר הוא נאמר להצדיק דין הקב"ה חורבן בית שני, ופירשנו שהיו צדיקים וחסידים ועמלי תורה אך לא היו ישרים בהליכות עולמים, ע"כ מפני שנאת חנם שבלבם זה את זה חשדו את מי שראו נוהג שלא כדעתם ביראת ה' שהוא צדוקי ואפיקורס ובאו על ידי זה לידי שפיכות דמים בדרך הפלגה ולכל הרעות שבעולם עד שחרב הבית. וע"ז היה צדוק הדין **שהקב"ה ישר הוא ואינו סובל צדיקים כאלו אלא באופן שהולכים בדרך הישר גם בהליכות עולם ולא בעקמימות אע"ג שהוא לשם שמים דזה גורם חורבן הבריאה והריסות ישוב הארץ** וזה היה שבה האבות שמלבד שהיו צדיקים וחסידים ואוהבי ה' באופן היותר אפשר עוד היו ישרים היינו שהתנהגו עם אוה"ע אפילו עובדי אלילים מכוערים מ"מ היו עמם באהבה וחשו לטובתם באשר היא קיום הבריאה כמו שאנו רואים כמה השתטח אברהם אבינו להתפלל על סדום... וכן ראינו כמה נח היה יצחק אבינו להתפייס ממשנאו ובמעט דברי פיוס מאבימלך ומרעיו נתפייס... ויעקב אבינו אחר שהיטב חרה לו על לבן מ"מ דיבר עמו דברים רכים... ובלעם בשעת רוח הקודש לא היה יכול להתפלא על רוע מעשיו שאינו צדיק וחסיד כאברהם יצחק ויעקב אחרי שהוא נביא אומות העולם וראשו במקור הטומאה, אכן התפלא על רוע הילוכו בדרך ארץ, שאם שראוי היה לו לשנוא את ישראל תכלית שנאה באשר שהמה בני אברהם יצחק ויעקב וראשם במקור הקדושה, אבל מ"מ לא היה ראוי לפניו לבקש לעקור אומה שלימה ואינה דרך ישרה בקיום העולם, ועל זה צעק תמות נפשי מות ישרים.

ברכות ז: ומי איכא רתחא קמיה דקוב"ה? אין דתניא ואל זועם בכל יום. וכמה זעמו? רגע. וכמה רגע? אחד מחמשת רבוא ושמונת אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה בשעה, וזו היא רגע ואין כל בריה יכולה לכיין אותה שעה חוץ מבלעם הרשע, דכתיב ביה ויודע דעת עליון... והיינו דאמר להו נביא לישראל עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב וגו'. מאי למען דעת צדקות ה'? אמר רבי אלעזר א"ל הקב"ה לישראל: דעו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי בימי בלעם הרשע, שאלמלי כעסתי לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט; והיינו דקאמר ליה בלעם לבלק: מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה', מלמד, שכל אותן הימים לא זעם. וכמה זעמו? רגע. וכמה רגע? רגע כמימריה.

תוספות: וא"ת מה היה יכול לומר בשעת רגע. יש לומר כלם. א"נ מאחר שהיה מתחיל קללתו באותה שעה היה מזיק אפילו לאחר כן.

סנהדרין קן לדידי חזי לי פנקסיה דבלעם, והוה כתיב ביה: בר תלתין ותלת שנין בלעם חגירא כד קטיל תיהו פנחס ליסטאה.

מלכים א יט: (יט) וַיִּלֶךְ מִשֶׁם וַיִּמְצָא אֶת אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפָט וְהוּא חָרַשׁ שָׁנִים עֶשֶׂר צָמְדִים לְפָנָיו וְהוּא בְּשָׁנִים הָעֶשֶׂר וַיַּעֲבֵר אֵלָיו וַיִּשְׁלַח אֶדְרָתוֹ אֵלָיו: (כ) וַיַּעֲזֹב אֶת הַבָּקָר וַיִּרְץ אַחֲרָיו אֵלָיו וַיֹּאמֶר אֱשָׁקָה נָא לְאָבִי וְלְאָמִי וְלְאִלְתָּהּ וְלְאִלְתָּהּ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ שׁוּב כִּי מָה עֲשִׂיתִי לָךְ: **מצודות דוד:** כי מה עשיתי לך - כי הנפלאות והניסים מה שעשיתי, אזי המה גם לך, ר"ל גם אתה תעשה כמוהם, אם תלך אחרי: **רד"ק:** וישלך אדרתו אליו- עשה לו סימן שילך אחריי ולא אמר לו בפיו כי ידע שיבין כי מה' יהיה נביא וידע כי האל נתן בלב אלישע ללכת אחריי לשרתו לפיכך לא עשה אלא סימן ומה שאמר לו לך שוב כי מה עשיתי לך לנסותו אם היה אומר בלב שלם ופי' מה עשיתי לך רוצה לומר אם הטיתי אדרתי עליך לפיכך אתה רץ אחרי: **אבות ה יט** עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של א"א עין רעה ורוח גבוה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע.

במדבר כב: וַיֵּרָא בָּלֶק בֶּן צְפּוֹר... הִנֵּה כֶּסֶה אֶת עֵינַי הָאֶרֶץ וְהוּא יֹשֵׁב מִמְּלֵי... וַתֵּרָא הָאֵתוֹן אֶת מְלֶאכֶּה יְדֹנָד וַתִּלְחֹץ אֶל הַקִּיר... וַתֵּרָא הָאֵתוֹן אֶת מְלֶאכֶּה יְדֹנָד וַתִּרְבֹּץ תַּחַת בְּלַעַם... וַיִּגַּל יְדֹנָד אֶת עֵינָיו בְּלַעַם וַיֵּרָא אֶת מְלֶאכֶּה יְדֹנָד נֹצֵב בְּדָרָךְ וְסָרְבּוּ שְׁלֹפָה בְּיָדוֹ וַיִּקַּד וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לְאִפְיוֹ... וַתֵּרָא אֵת הָאֵתוֹן וַתִּטַּח לִפְנֵי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים... וַיַּעֲלֶהוּ בְּמֹת בְּעַל וַיֵּרָא מִשָּׁם קִצְהוּ הָעַם... כִּי מֵרֹאשׁ צָרִים אֲרָאנוּ וּמִגְבְּעוֹת אֲשׁוּרָנוּ הֵן עִם לְבָדָד יִשָּׁפֵן וּבְגוּזִים לֹא יִתְחַשְׁבּוּ... וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלֶק לְכֵה נָא אִתִּי אֶל מְקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תֵּרָאנוּ מִשָּׁם אֲפֹס קִצְהוּ תֵרָאָה וְכָלֹּל לֹא תֵרָאָה וְקִבְנוּ לִי מִשָּׁם... לֹא הַבַּיִת אֲנִי בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל יְדֹנָד אֵלֶיהִי עִמּוֹ וַתְּרוּעַת מְלֶאכֶּה בּוֹ... לְכֵה נָא אֶקְסֹף אֶל מְקוֹם אַחֵר אוֹלֵי יִישׂר בְּעֵינָיו הָאֵלֶּהִים וְקִבְתּוּ לִי מִשָּׁם... וַיִּקַּח בָּלֶק אֶת בְּלַעַם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל פְּנֵי הַיְשִׁימֹן... וַיֵּרָא בְּלַעַם פִּי טוֹב בְּעֵינָיו יְדֹנָד לְכַרְדּוֹ אֶת יִשְׂרָאֵל... וַיִּשָּׂא בְּלַעַם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטֵי וַתְּהִי עֲלֵיו רוּחַ אֱלֹהִים... וַיֵּנָאם הַגָּבֵר שְׁתָּם הָעֵינַן... נָאִם שָׁמַע אִמְרֵי אֵל אֲשֶׁר מִחֲזָה שְׂדֵי יַחֲזָה נָפֵל וְגִלְוֵי עֵינָיִם... וַיִּשָּׂא מְשֻׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בְּלַעַם בְּנֹו בְּעַר וַיֵּנָאם הַגָּבֵר שְׁתָּם הָעֵינַן... מִחֲזָה שְׂדֵי יַחֲזָה נָפֵל וְגִלְוֵי עֵינָיִם... אֲרָאנוּ וְלֹא עָתָה אֲשׁוּרָנוּ וְלֹא קְרוֹב... וַיֵּרָא אֶת עַמְלֶק... וַיֵּרָא אֶת הַקִּינִי... וַיֵּרָא פְּנַחֵס.

בראשית לז: וַיְבַא יוֹסֵף אֶת דְּבַתָּם רַעֵה אֶל אֲבִיהֶם... וּגְמִלָּהֶם נוֹשָׂאִים נִכְאֹת וְצָרִי וְלוֹט וְהוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרַיִם. **רש"י:** שאין דרכן של ערביים לשאת אלא נפט ועטרן שריחן רע, ולזה נזדמנו בשמים שלא יוזק מריח רע.

במדבר יב: ותדבר מרים ואהרן במשה... והנה מרים מצורעת כשלג... והעם לא נסע עד האסף מרים.

